

Ekonomikas ministrija

Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021. - 2030.gadam

Andrejs Apaņuks

Ekonomikas ministrijas Ilgtspējīgas enerģētikas politikas departamenta direktors

Preiļi, 04.09.2019

Ekonomikas ministrija

Prezentācijas saturs

- ✓ *Kas ir NEKP 2030?*
- ✓ *Kāpēc NEKP 2030 ir vajadzīgs?*
- ✓ *NEKP 2030 – kvantitatīvie mērķi*
- ✓ *Latvijas enerģijas ražošana un patēriņš*
- ✓ *Rīcības virzieni Latvijas NEKP 2030*
- ✓ *Galvenie izaicinājumi, rīcības un pasākumi*
- ✓ *Finansējuma avoti pasākumu īstenošanai*
- ✓ *Citi ar SEG mazināšanu saistīti pasākumi*
- ✓ *Sabiedrības līdzdalības iespējas*
- ✓ *Diskusijai*

Ekonomikas ministrija

Kas ir NEKP 2030?

- Latvijas politikas **plānošanas dokuments** enerģētikas un klimata ilgtermiņa mērķu un to izpildes pasākumu noteikšanai
- **priekšnosacījums** Eiropas Savienības **fondu saņemšanai** no 2020.gada 1.janvāra
- Eiropas Savienības **fondu pārdales mehānisms** enerģētikas un klimata jomā 2021.-2027.g. finansēšanas periodam

Ekonomikas ministrija

Kāpēc NEKP 2030 ir vajadzīgs?

- Latvijas **ieguldījumu formulēšanai** ES un globālajos klimata mērķos
- **pasākumu noteikšanai** resursu izmantošanas samazināšanai vai resursu aizstāšanai ar videi, klimatam un cilvēkam draudzīgiem resursiem
- **sabiedrības nodrošināšanai** ar drošu, ilgtspējīgu **enerģiju** par pieejamu cenu
- **skaidrībai uzņēmējiem un finanšu sektoram** nepieciešamo investīciju stimulēšanai

Ekonomikas ministrija

NEKP 2030 – kvantitatīvie mērķi

ES mērķi

LV mērķi

ES un LV apakšmērķi

SEG samazinājums
40% pret 1990.g.

AER īpatsvars
32%

Energoefektivitātes
mērķis 32,5%

Starpsavienojumu
mērķis

SEG emisijas
-6% pret 2005

CO₂ piesaiste
< 3,1 milj.
vienību

50? kopējā
enerģijas gala
patēriņā

Primārās
enerģijas
patēriņš **????**
TWh

Kumulatīvais
ietaupījums
19,87 TWh
(jaunie
ikgadējie
ietaupījumi
≥ 0,8%)

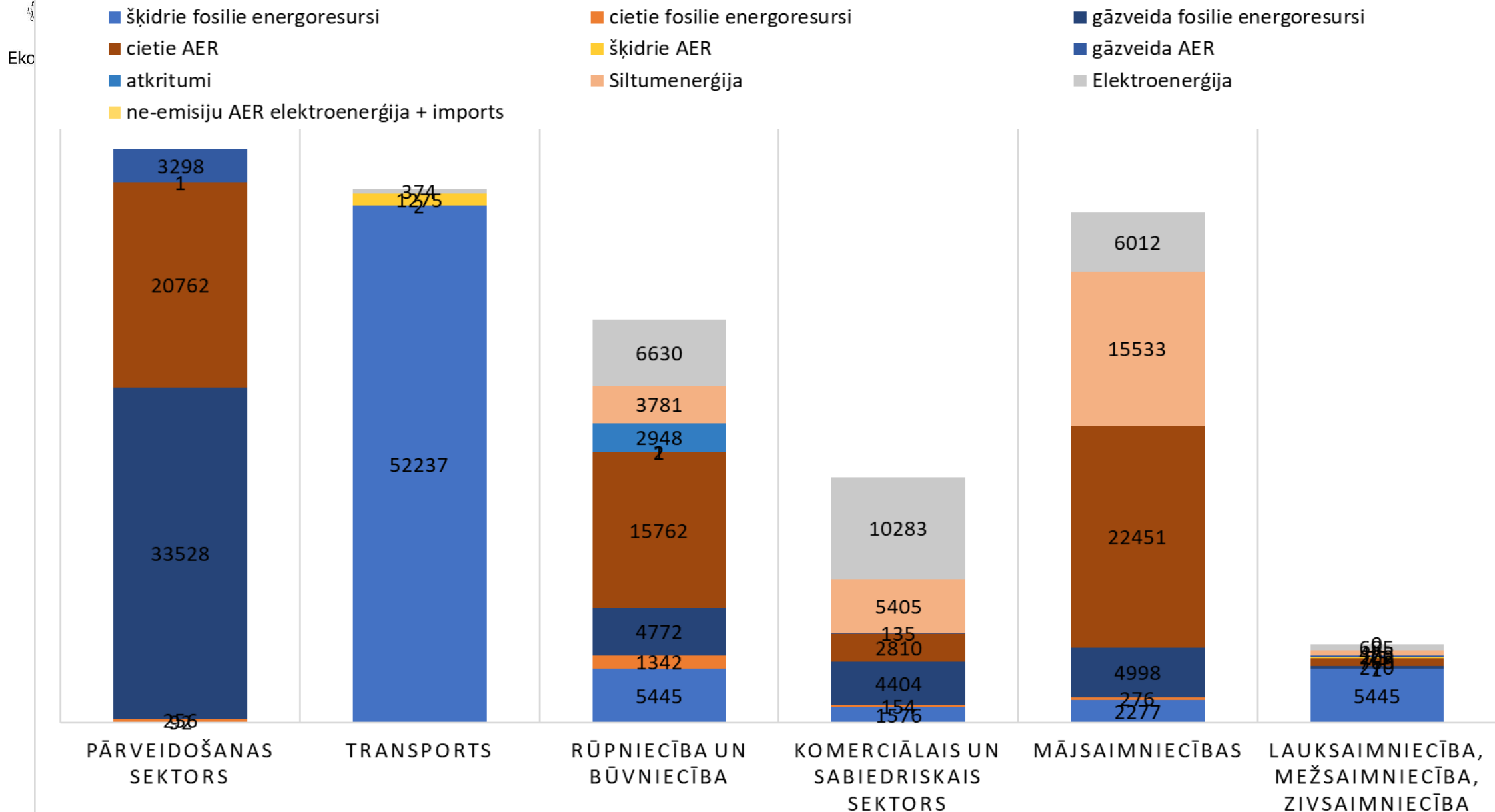
Vismaz 15%

Transportā
~11% AER
īpatsvars

•Siltumapgād
ē +0,55%
ikgadēji

•Moderno biodegvielu
īpatsvars 0,2 % 2022.g.
– 3,5% 2030.g.

Latvijas enerģijas ražošana un patēriņš (2018)

Ekonomikas ministrija

Rīcības virzieni Latvijas NEKP 2030

1. **Ēku** energoefektivitātes uzlabošana;
2. Energoefektivitātes uzlabošana un AER tehnoloģiju izmantošanas veicināšana **siltumapgādē un aukstumapgādē un rūpniecībā**;
3. Energoefektivitātes uzlabošana un AER tehnoloģiju izmantošanas veicināšana **transportā**;
4. Ne-emisiju tehnoloģiju izmantošanas veicināšana **elektroenerģijās ražošanā**;
5. **Enerģijas pašražošanas un pašpatēriņa** veicināšana;
6. Enerģētiskā **drošība un neatkarība**, pilnīga **enerģijas tirgu** integrācija, **infrastruktūras** modernizācija;
7. **Atkritumu un notekūdeņu apsaimniekošanas** efektivitātes uzlabošana un SEG emisiju samazināšana
8. Resursu efektīva izmantošana un SEG emisiju samazināšana **lauksaimniecībā**;
9. Ilgtspējīga resursu izmantošana, SEG emisiju samazināšana un CO₂ piesaistes palielināšana **mežsaimniecībā**;
10. **Fluorēto siltumnīcefekta gāzu (F-gāzu) izmantošanas** samazināšanas veicināšana
11. **Nodokļu sistēmas** "zaļināšana" un draudzīguma energoefektivitātei uzlabošana;
12. **Sabiedrības informēšana**, izglītošana un izpratnes veicināšana.

Ekonomikas ministrija

Energoefektivitāte kā horizontāls princips

- visaptveroši (gan valsts, gan pašvaldību, gan privātajā sektorā) ieviest un īstenot “**energoefektivitāte pirmajā vietā**” principu
- **tiesību aktos** – *ES Kohēzijas politikas fondu vadības likumā un horizontālajos noteikumos, nozaru tiesību aktos, pasākumu atbalsta nosacījumos un nodokļu pasākumos (ja attiecināms)*, ir noteikts, ka:
  - visos finansētajos pasākumos un nodokļu izmaiņās **jānodrošina energoefektivitātes uzlabošana** – energoresursu izmantošanas efektivitāte, resursu izmantošanas samazināšana
  - finansētajiem pasākumiem **jādod ieguldījums konkrētu enerģētikas un klimata mērķu**, piemēram, energoefektivitātes vai AER mērķa, **sasniegšanā**
  - pasākumu veikšanā **obligāti ir jāuzskaita un jāziņo** sasniegtais enerģijas vai energoresursu izmantošanas samazinājums

Ekonomikas ministrija

Nodokļu sistēmas “zaļināšana” – galvenie izaicinājumi

- **neefektīvas** un ietekmi neatspoguļojošas diferencētas **nodokļu likmes**
- neatbilstoši enerģētikas un SEG emisiju avotiem piemērotie **nodokļu atvieglojumi un atbrīvojumi**
- nodokļu sistēma **neveicina klimata pasākumu īstenošanu**

Ekonomikas ministrija

Nodokļu sistēmas “zaļināšana” – galvenās rīcības un pasākumi

- ar kopējā **nodokļu sloga nepalielināšanu** motivēt pasākumu ieviešanu un veikšanu
  - noteikt NĪN atvieglojumus uzlabotajiem īpašumiem (energoefektivitāte, AER tehnoloģijas)
  - izvērtēt PVN likmes samazināšanu mājstāvēniecībām par energoefektivitātes uzlabošanas un AER tehnoloģiju uzstādīšanas pakalpojumiem
- “**piesārņotājs maksā**” principa pilnīga ieviešana
  - pārskatīt DRN likmes gaisu piesārņojošo vielu emisijām un kurināmajam atbilstoši CO₂ emisijām
  - piemērot DRN likmi, uzstādot jaunus dabasgāzes katlus (izņemot, rezerves un pīķa jaudu nodrošināšanai)
  - izvērtēt DRN piemērošanu arī sadedzināšanas iekārtām ar jaudu mazāku par 0,2MW (izņemot mājstāvēniecības)
  - pārskatīt un atcelt DRN atvieglojumus kūdras un fosilā kurināmā izmantošanai elektroenerģijas ražošanai, kā arī akcīzes nodokļa atbrīvojumu naftas produktu izmantošanai koģenerācijā
  - izveidot AER veicināšanas un energoefektivitātes uzlabošanas fondu, kurā tiktu novirzīti 25% no enerģētikas nodokļu ienākumiem
- **transporta enerģijas un transportlīdzekļu izmantošanas nodokļu pārskatīšana**
  - izvērtēt iespēju paaugstināt akcīzes nodokļa likmes fosilajai degvielai un pārskatīt piemērošanas nosacījumus – pēc CO₂ intensitātes
  - ieviest pēc iespējas zemākas akcīzes nodokļa likmes ilgtspējīgai biodegvielai un alternatīvajām degvielām
  - izvērtēt elektroenerģijas nodokļu atcelšanu transporta enerģijai

Ekonomikas ministrija

Transporta sektors – galvenie izaicinājumi

- **vecs autoparks**, kurā dominē ar dīzeļdegvielu darbināmi transportlīdzekļi
- nenozīmīgs **AER** un **elektroenerģijas patēriņš** transportā
- īpaši liels **privāto transportlīdzekļu lietojums**

Ekonomikas ministrija

Transporta sektors – galvenās rīcības un pasākumi

- veicināt naftas produktiem **alternatīvu transporta enerģijas izmantošanu**
  - CNG/LNG uzpildes un elektroenerģijas uzlādes infrastruktūra
  - alternatīvo degvielu transportlīdzekļu, t.sk. elektrotransportlīdzekļu iegādes veicināšana privātpersonām vai komersantiem un publiskajos iepirkumos
  - pienākumi konkrētu fosilo degvielu transportlīdzekļu nomaiņai vai pārbūvei
- būtiski **palielināt** transportlīdzekļos izmantoto **AER apjomu**
  - biogāzes attīrīšanas iekārtu uzstādīšanas veicināšana
  - biometāna izmantošanas infrastruktūras pilnveidošana
  - patēriņa veicināšana sabiedriskajā transportā un komerctransportā
- samazināt privāto **transportlīdzekļu lietojumu un optimizēt transporta kustību**
  - pilnveidot sabiedriskā transporta izmantošanas iespējas un veicināt velosatiksmes attīstību
  - radīt apstākļi daudzfunkcionālu loģistikas centru attīstībai
  - veicināt sabiedriskā transporta multimodālo punktu izveidi

Ekonomikas ministrija

Siltumapgāde un aukstumapgāde – galvenie izaicinājumi

- **novecojušas esošās CSA katlumājas un siltumtīkli**
- **siltumapgādes decentralizācija un nepietiekama jaunu patērētāju pieslēgšanās** centralizētajai siltumapgādei
- **AER** neefektīva un nepietiekama **izmantošana** siltumapgādē
- **neeksistējoša centralizētā un lokālā aukstumapgāde**, dominē individuāli telpu dzesēšanas risinājumi

Ekonomikas ministrija

Siltumapgāde un aukstumapgāde - galvenie rīcības virzieni

- nodrošināt enerģijas patēriņa samazinājumu un palielināt AER izmantošanu centralizētajā un individuālajā siltumapgādē
  - iekārtu nomaiņu uz efektīvākām,
  - jaunu AER tehnoloģiju uzstādīšana, uzsvaru liekot uz ne-emisiju tehnoloģijām
  - izvērtējums par siltumapgādes efektīvāko veidu un iespējām uzstādīt ne-emisiju tehnoloģijas un augstas efektivitātes biomasas izmantošanas iekārtas
- vairot CSA pievilcīgumu gala patērētājam
  - jaunu patērētāju piesaiste ar pakalpojuma kvalitāti, atbilstošu tarifu, dažādām siltumenerģijas racionālas izmantošanas iespējām;
  - jaunu īpaši efektīvu siltumenerģijas pārvades un sadales sistēmu attīstība, īpaši teritorijās ar pietiekami blīvu apbūvi un pietiekami lielu iedzīvotāju skaitu;
  - izvērtējums par siltumapgādes (tirgus) liberalizācijas iespējām

Ekonomikas ministrija

Ēkas – galvenie izaicinājumi

- **novcojis** un ilgstoši nerenovēts dzīvojamo un sabiedrisko **ēku fonds**
- sabiedrības un valsts **ierobežotās iespējas investēt** ēku atjaunošanā

Ekonomikas ministrija

Ēkas – galvenās rīcības un pasākumi

- ES finansējuma piesaiste un valstij pieejamā klimata un enerģētikas finansējuma novirzīšana ēku energoefektivitātes uzlabošanai
  - turpināt veicināt energoefektivitātes uzlabošanu valsts ēkās
  - turpināt veicināt energoefektivitātes uzlabošanu dzīvojamās ēkās
  - turpināt atbalstīt energoefektivitātes uzlabošanas pasākumu ieviešanu pašvaldību publiskajās ēkās
  - īstenot energoefektivitātes uzlabošanas pasākumus privātmājās vai neliela skaita ēku kompleksos, kā arī veicināt efektīvu resursu izmantošanu
- ieviest ES prasību attiecībā uz ēku energoefektivitātes prasībām un nosacījumiem
  - ēku inženiertīklu energoefektivitātes prasības un inspekciju noteikumu pilnveide
  - energosertifikācijas shēmas pilnveide
  - pāreja uz gandrīz nulles enerģijas ēkām jaunbūvju sektorā
  - atjaunošanu/pārbūvju sektorā tuvināšanās pilnīgai atjaunošanai un gandrīz nulles enerģijas ēkas līmeņiem
  - pienākums veikt dzīvojamo platību uzturēšanas un inženiersistēmu uzlabošanas pasākumus
- izstrādāt Latvijas dzīvojamā fonda energoefektivitātes uzlabošanas ilgtermiņa risinājumu

Ekonomikas ministrija

Elektroenerģijas sektors – galvenie izaicinājumi

- enerģētiskā **drošība** un ģenerējošo **jaudu pieejamība**
- neizmantots **potenciāls elektroenerģijas ražošanai** no ne-emisiju tehnoloģijām
- elektroenerģijas **izmaksu mazināšana** sabiedrībai

Ekonomikas ministrija

Elektroenerģijas sektors – galvenie rīcības virzieni

- **šķēršļu novēršana** ne-emisiju tehnoloģiju izmantošanas veicināšanai
  - teritoriālo ierobežojumu un administratīvo procedūru pārskatīšana
  - valsts meža zemju un nacionālas nozīmes lauksaimniecības zemju izmantošanas pielāgošana vēja parku attīstībai
  - izvērtējums par tehnoloģiski neitrālu AER izsoļu rīkošanu (par garantētu minimālo elektroenerģijas tirdzniecības cenu pie noteiktiem nelabvēlīgiem tirgus apstākļiem)
  - regulējuma izstrāde, lai vietējas sabiedrības kopienas var gūt labumu no to pašvaldībās plānotiem atjaunojamās enerģijas projektiem
- **ES finansējuma apguves** nodrošināšana pārrobežu projektu īstenošanai un saules enerģijas veicināšanai
  - ES līdzfinansējuma apguve Baltijas valstu pārrobežu sadarbības projektam atkrastes vēja parka izveidei
  - izvērtēt iespēju izveidot atbalsta programmu saules elektroenerģijas ražošanas un akumulācijas iekārtām komerciāliem un pašvaldību projektiem
- **ilgtspējīgas elektroenerģijas izmantošanas veicināšana publiskajā sektorā**
  - vadlīnijas Zaļā publiskā iepirkuma nosacījumu piemērošanai arī elektroenerģijas ražošanai un izmantošanai

Ekonomikas ministrija

Enerģijas pašpatēriņš – galvenie izaicinājumi

- zema **sabiedrības līdzdalība** enerģijas ražošanā
- ilgs **atmaksāšanās periods** ražojot enerģiju pašpatēriņam

Ekonomikas ministrija

Enerģijas pašpatēriņš – galvenās rīcības un pasākumi

- **paplašināt personu loku, kas var ražot enerģiju pašpatēriņam**
  - regulējums pašpatērētājiem, kas vēlas darboties kopīgi (piem., daudzdzīvokļu mājās)
  - regulējums AER kopienu izveidei
  - izvērtēt Neto sistēmas paplašināšanas iespējas – juridiskās personas, attālinātā uzskaitē
- **radīt pašpatērētājiem labvēlīgākus nosacījumus**
  - izvērtēt Neto uzskaites sistēmas pārveide uz neto norēķinu sistēmu, ņemot vērā elektroenerģijas ikstundas cenu
  - regulējums pašpatērētāju iespējai pārdot elektroenerģiju
  - ES lauksaimniecības finansējuma piesaiste ne-emisiju tehnoloģiju, tostarp akumulācijas iekārtu, uzstādīšanai lauku saimniecībās

Ekonomikas ministrija

Enerģētiskā drošība un iekšējais enerģijas tirgus – galvenie izaicinājumi

- **enerģētiskā atkarība** no trešajām valstīm
- **neattīstīta** Baltijas valstu savstarpējā **starpsavienojumu infrastruktūra** un kapacitāte
- **enerģētiskā nabadzība**

Ekonomikas ministrija

Enerģētiskā drošība un iekšējais enerģijas tirgus – galvenās rīcības un pasākumi

- **nodrošināt enerģētisko drošību, atkarības mazināšanu**
  - alternatīvu dabasgāzes piegādātāju iesaiste tirgū
  - reģionālā Baltijas valstu un Somijas gāzes tirgus izveide
  - Latvijas – Lietuvas gāzes starpsavienojuma jaudas palielināšana
  - Inčukalna pazemes gāzes krātuves modernizācija
  - Baltijas valstu elektrotīklu sinhronizācija ar Eiropas tīklu, t.sk. starpsavienojumu pastiprināšana un jaunu starpsavienojumu izveide
- **infrastruktūras modernizācija**
  - gāzveida kurināmā/degvielas infrastruktūras modernizācija (tostarp izvērtējot iespējas pielāgot dabasgāzes infrastruktūru ūdeņradim un citam gāzveida kurināmajam)
  - Pļaviņu HES pārgāznes modernizācija
  - elektroenerģijas skaitītāju modernizācija, kas attīstīs energopatēriņa optimizēšanas pakalpojumus (agregatori)
- **izstrādāt efektīvu un optimālu regulējumu daļējam energoapgādes izmaksu atbalstam aizsargājamiem lietotājiem**
  - izveidot aizsargāto lietotāju informācijas sistēmu, kas automātiski identificēs atbilstošās personas (ģimenes),
  - nodrošināt, ka aizsargātā lietotāja pakalpojumu var saņemt pie jebkura elektroenerģijas tirgotāja

Ekonomikas ministrija

Ieguvumi no pasākumu veikšanas enerģētikā

- **elektroenerģijas cenas** pieauguma ierobežošana un **siltumenerģijas cenas** samazinājums sabiedrībai
- **konkurētspējas** un **uzņēmējdarbības attīstības** veicināšana komersantiem
- **gaisa kvalitātes** uzlabošana pilsētās
- **dzīves apstākļu** uzlabošana mājstāvēniecībās
- sloga uz **valsts budžetu** samazināšana
- **izpratnes** uzlabošana par enerģētikas procesiem
- enerģētikas radīto **SEG emisiju samazinājums** un enerģētikas ietekmes uz klimata pārmaiņām mazināšana – **virzība uz klimatneitralitāti**

Ekonomikas ministrija

Citi ar SEG mazināšanu saistīti pasākumi

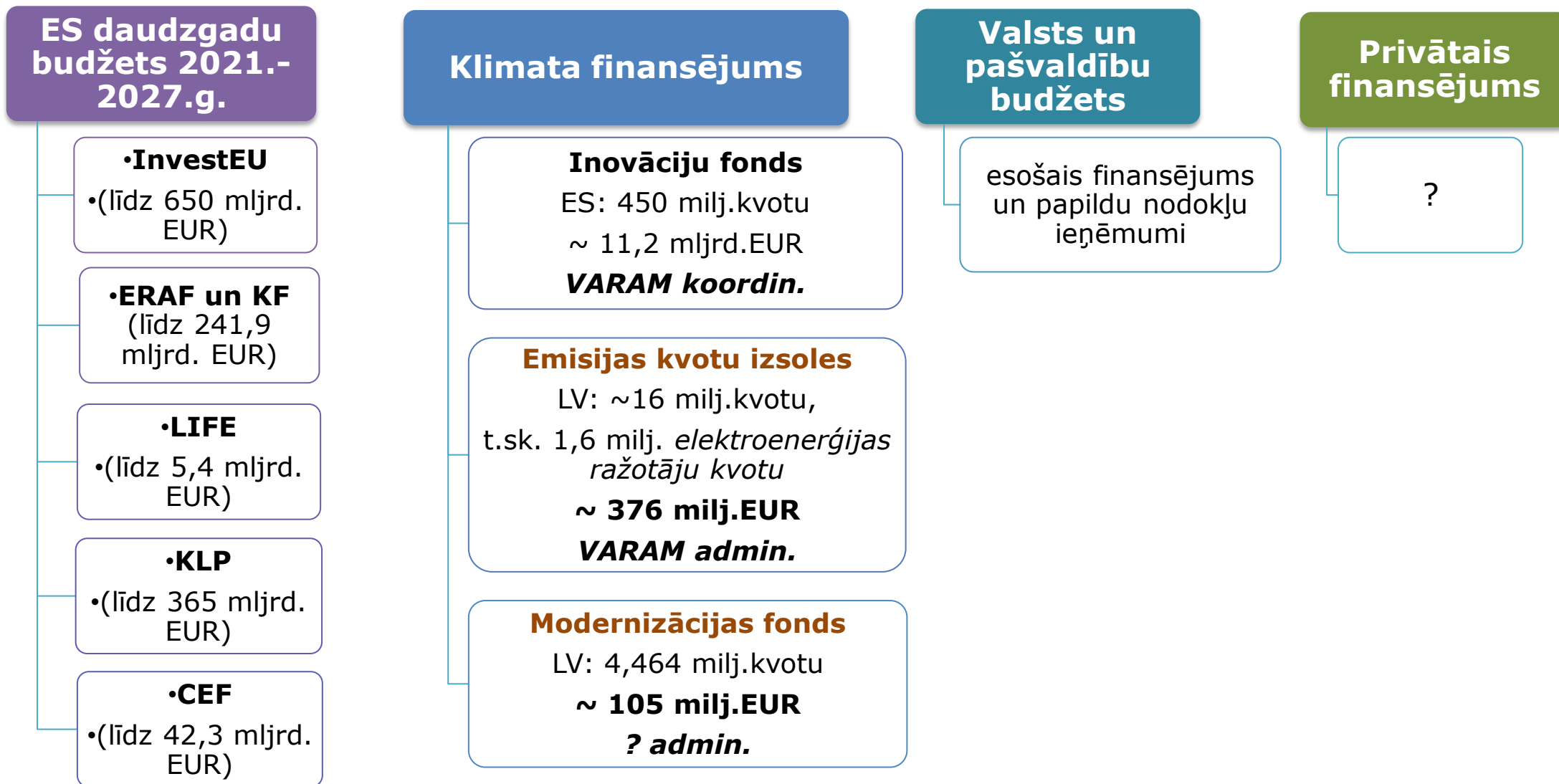
- nodrošināt apglabāto **atkritumu** apjoma samazināšanu, atkārtotu izmantošanu, pārstrādi un reģenerāciju
  - palielināt centralizētajai **kanalizācijas sistēmai** pieslēgto iedzīvotāju skaitu
  - atbalstīt **inovatīvu tehnoloģiju** un pakalpojumu attīstīšanu atkritumu un notekūdeņu apsaimniekošanas uzlabošanai, lauksaimniecībā un mežsaimniecībā
  - veicināt **precīzās lauksaimniecības** attīstību
  - uzlabot **meliorācijas sistēmu** uzturēšanu lauksaimniecības zemēs
  - veicināt un atbalstīt **minimālas augsnes apstrādes** metožu izmantošanu
  - veicināt neproduktīvu mežaudžu ar zemu oglekļa piesaisti nomaiņu u.c. **SEG emisijas mazinošas mežsaimniecības prakses**
  - veicināt vēsturiski izmantoto **kūdras ieguvju rekultivāciju**
  - veicināt **fluorēto siltumnīcefekta gāzu** izmantošanas samazināšanu
  - **sabiedrības informēšana** un oglekļa maziētīpīgas attīstības **principu integrēšana pašvaldību plānošanas dokumentos**
- ✓ *pasākumi lielākoties jau iekļauti attiecīgo nozaru plānos*

Ekonomikas ministrija

Finansējuma avoti NEKP 2030 pasākumu īstenošanai

Ekonomikas ministrija

Sabiedriskās konsultācijas

- informācija un NEKP 2030 projekts atrodams EM mājaslapā
  - [em.gov.lv](https://www.em.gov.lv/lv/nozares_politika/nacionalais_energetikas_un_klimata_plans/) → NOZARES POLITIKA → NACIONĀLAIS ENERĢĒTIKAS UN KLIMATA PLĀNS
- https://www.em.gov.lv/lv/nozares_politika/nacionalais_energetikas_un_klimata_plans/
- termiņš **komentāru sniegšanai** pagarināts līdz **1.oktobrim**
- 2019.gada novembrī plānota konference par izstrādātā plāna projektu

Ekonomikas ministrija

Diskusijai...

- Vai **reģionā ir potenciāls attīstīt uzņēmējdarbību**, kas saistīta ar energoefektivitātes pakalpojumu sniegšanu un AER tehnoloģiju ieviešanu? Kā to veicināt?
- Vai sabiedrība ir **gatava paradumu maiņai pēc principa «piesārņotājs maksā»**,
  - ja tiek piedāvāti arī nodokļu atvieglojumi?
  - ja papildu gūtie nodokļu ieņēmumi tiek novirzīti AER un energoefektivitātes projektiem?
- Kā vēl **pašvaldības un plānošanas reģioni var sniegt ieguldījumu** klimata mērķu sasniegšanā?

Ekonomikas ministrija

Paldies par uzmanību!

NEKP@em.gov.lv
pasts@em.gov.lv

Brīvības iela 55, Rīga, LV – 1519